

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. An veritas & falsitas sit de essentia Propositionis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

DISPUTATIO II. DE VERITATE ET FALSITATE PROPOSITIONUM.

Inter omnes mentis nostra Interpretes solemniores sunt propositiones, idè earum examen maxime huc spectat, quamvis alii de veritate & falsitate agant in Animasticis, ex eo quòd plurimum conducant ad actuum intellectus cognitionem, nihilominus Logica hoc simpliciter favendum, quia est Magistra & Scientia veritatis. Alii solent hic multum pramittere de Verborum & Orationis significatione, de Propositionum divisione & oppositione, sed quia puto id satis fuisse declaratum in Summulis, idè nihil repetendum duco. Sit igitur ad propositum

QUÆSTIO I.

An veritas & falsitas sit de essentiâ Propositionis?

I.
*Triplicem de-
dit Aristot.
propositionis
definitionem.*

In Summulis disputatione secundâ q. 3. adduxi ex libro primo Priorum Aristotelem duas assignasse propositionis definitiones, unam per affirmationem & negationem, alteram per veritatem & falsitatem, ubi etiam primam amplexatus sum veluti bonam, reperi tamen nunc in nonnullis manuscriptis, Aristotelem etiam tertiam attulisse definitionem, quòd scilicet sit oratio enuntiativa unius de alio, quòd si ita esset, aliter absq; dubio esset Philosophandum, ita scilicet ut Oviedi & Pontii sententiæ non sint reprobandæ, quamvis nec ipsi approbandi, quòd Aristotelis definitiones planè rejiciant; Unde in hac quæstione queritur, an illæ definitiones datæ supra bonæ sint, & quanam sit essentialis? Circa quam materiam triplex est sententia, prima dicit veritatem & falsitatem esse de essentiâ propositionis, ita quidam Recentiores, quos tacitis nominibus citat Rubius I. Periherm. q. 3. secunda asserit affirmationem & negationem esse de essentiâ propositionis, ita quidam antiqui & multi Recentiores citati in Summulis. Tertia deniq; asserit, nec affirmationem & negationem, nec veritatem & falsitatem esse de essentiâ propositionis. Ad quod Resolvendum

II.
*Bonè descri-
bitur propo-
sitiō per af-
firmationem & ne-
gationem.*

Dico 1. Bonè definitur propositio per affirmationem & negationem à posteriori veluti per primas & essentielles qualitates. Hæc sufficienter probata manet ex Summulis, ubi etiam inconvenientias, quæ contra adduci possunt solvi. Est tamen hæc Conclusio etiam de mente D. Augustini lib. Magist. cap. 5. ubi ait: Pronuntiatum est plena sententiâ, quæ affirmari negari possit.

III.
*Etiam per
veritatem &
falsitatem.*

Dico 2. Bonè describitur etiam propositio per veritatem & falsitatem, veluti per qualitates accidentales. Hanc puto futuram extra controversiam, quia etiam multa alia per accidentales qualitates describuntur, cur ergò non possit etiam sic describi propositio?

IV.
*Non sunt ta-
men essential-
es.*

Dico 3. Loquendo de propositione ut sic, & considerando affirmativam & negativam, veluti ejus proximas species, nec affirmatio, nec negatio est de essentiâ propositionis ut sic. Hæc est conformis ad tertiam sententiam. Probatur Ratione: Nullæ duæ species sunt de essentiâ generis, sed affirmatio & negatio statuuntur, veluti duæ species propositionis; ergò si sic considerantur, non possunt esse de essentiâ propositionis ut sic, ma-

ior est communis, minor patebit ex infra dicendis; ergò conclusio tenet.

Dico 4. Aristoteles definivit propositionem per affirmationem & negationem, quam definitionem defendi etiam in Summulis veluti bonam; ergò modo hoc negando contradico mihi. R. concesso ant. negando consequentiam, quia nec in Summulis defendi definitionem datam esse per essentialia & à priori, sed tantum à posteriori, ut patebit ex repositione ad argumentum pro contrariâ opinionem; Deinde defendi ibi tantum tanquam bonam, licet sit data per species, sicut etiam allegavi, bonam esse definitionem animæ, quâ dicitur, quòd sit illud, quo vivimus, sentimus, loco movemur & intelligimus, licet sit etiam data per species, nunquam tamen dixi, ibi esse purè quidditativam & essentialem, seu propositionis ut sic, in quantum affirmativam & negativam habet pro proximis & primis speciebus.

Dico 4. Nec veritas, nec falsitas sunt de essentiâ propositionis ut sic. Hæc est etiam communis Recentiorum contra primam sententiam.

Probatur primò autoritate Aristotelis cap. de sublimitate, ubi docet, eandem propositionem numero posse esse jam veram, jam falsam, ex quo sic arguuntur, & probatur Conclusioem ratione: Eadem propositio immutata permanet sub veritate & falsitate; ergò veritas & falsitas non est de essentiâ propositionis. Probatur consequentia: hoc non est de essentiâ alicujus rei, sine quo res illa potest esse; ergò si propositio eadem potest esse sine veritate, vel falsitate, veritas & falsitas non erunt de essentiâ propositionis.

Probatur secundò. Si veritas & falsitas pertinent ad essentialiam propositionis; ergò propositio vera & falsa distinguuntur specie, sicut veritas & falsitas specie diversæ sunt, sed differentie specierum essentielles non pertinent ad essentialiam generis, sed extra eam sunt, quemadmodum differentie rationalitatis & irrationalitatis non pertinent ad essentialiam animalis; ergò veritas & falsitas extra essentialiam propositionis ut sic esse debent.

Probatur Conclusio tertio. Verum & falsum significare si est de essentiâ propositionis, vel est de essentiâ ejus determinatè, vel indeterminatè, non determinatè, quia propositio ut sic non est determinatè vera, nec determinatè falsa, sed abstrahit ab utroque; aliàs quilibet propositio in particulari esset determinatè vera, vel determinatè falsa, quod probò,

probo, quia quidquid est de essentiâ superioris, est de essentiâ inferioris; ergo si de essentiâ propositionis in communi, erit etiam de essentiâ cuiuslibet propositionis in particulari; Et quamvis istæ probationes bonæ sint intelligendo, posteriorem quoad nos, & priorem secundum aliquam probabilem sententiam de quâ infra agam.

Attamen probatur adhuc universalissimè: Illud non est essentia & alicujus ratio formalis præcisè constitutiva, quò datur aliquid prius, sed veritate & falsitate datur aliquid prius; ergo. Probatur mi. unum de alio dicere est prius, quam unum de alio dicere verum vel falsum; ergo. Sed

Opponitur Autoritas Aristotelis, qui supra definit propositionem per veritatem & falsitatem; ergo veritas & falsitas erunt de essentiâ propositionis; ant. est certum. Probatur consequentia: Quia definitio debet fieri per essentialia; ergo si Aristoteles definivit propositionem per veritatem & falsitatem, veritas & falsitas erunt de essentiâ probationis. R. concessio ante. negando consequentiam, cuius probationis ant. distinguo. Definitio debet esse per essentialia strictè sumpta, concedo ant. laxè sumpta, nego ant. Unde Aristoteles non verè definivit propositionem per veritatem & falsitatem, sed tantum descripsit eam, tanquam per accidentia nobis notiora, unde veritas & falsitas non sunt nisi accidentia propositionum.

Dico 5. *Propositio ut sic describitur bene, quòd sit oratio perfectè unius de alio enuntiativa, ita quòd enuntiativa sit de essentiâ propositionis ut sic.*

Probatur: Quia omni & soli convenit, & declaratur: Ponitur oratio loco generis perfectè enuntiativa unius de alio, locò differentiarum; ergo est bona.

Probatur secunda pars: In illo consistit essentia propositionis, quod est radix & principium formale proprietatum ejus, videlicet affirmationis & negationis, veritatis & falsitatis, sed enuntiativa est tale principium; ergo ma. patet. Probatur mi. idè enim est propositio affirmativa, quia enuntiat unum de alio per affirmationem, & idè est negativa, quia enuntiat unum de alio per negationem, &c. ergo.

Dices: Plus debet habere propositio, quam oratio, sed essentia orationis consistit in eo, quòd unum de alio dicatur; ergo propositio nò est oratio enuntiativa, quia nihil habebit plus ab ipsâ oratione; Probatur ma. omnis species debet habere plus, quam habeat gen^s, homo enim habet plus in se, quam animal; sed propositio est species orationis ut est certum; ergo debet habere plus; subsumo: sed nihil potest habere plus quam veritatem & falsitatem; ergo veritas & falsitas erunt de essentiâ propositionis. R. concessio ma. dist. mi. Essentia orationis consistit in eo, quòd unum de alio dicatur perfectè, vel imperfectè, concedo mi. perfectè semper, nego mi. propositio verè non enuntiat unum de alio quomodocunque, sed tantum perfectè, unde etiam ex proposito in definitio-

ne datâ particulam perfectè addidi, hoc ergo proposito addit supra orationem, hinc negatur assumptum.

Dices: Adhuc Enuntiatio & propositio sunt idem; ergo definitio propositionis non est bona; ant. patet. Probatur consequentia: Illa definitio non est bona, quæ est identica, quia hæc non est bona definitio hominis, homo est homo, sed hæc est identica; ergo non est bona: R. negando ant. nam definitum & definitio non sunt idem, quia aliàs syllogismus, in quo ponitur definitio pro medio, non esset bonus, quia non haberet nisi duos terminos, verbi gratiâ, iste: Omne animal rationale est homo; Petrus est animal rationale, ergo Petrus est homo, quod tamen falsum est; & nego etiam consequentiam, ad cuius probationem dico verum esse, idè illam definitionem hominis non esse bonam. Primò quia est identica. Secundò quia explicat ignotum per æquè ignotum, in casu autè dato, nec est identica, licet idem significet definitum & definitio, nam hoc non sufficit, ut dicatur propositio identica, sed requiritur etiam ut eodem modo significet, hinc licet homo & animal rationale idem significant, tamen quia non significant eodem modo, nam primum significat confusè, alterum distinctè, idè non est identica hæc propositio, homo est animal rationale, sic quoque se habet se res in proposito.

QUÆSTIO II.

Quid sit veritas & falsitas Propositionum & in quo consistatur?

Antequam progrediar ad resolvendam

quæstionem, **Advertendum primò:** Quòd triplex reperitur veritas, una in essendo, altera in significando, & tertia in representando; In essendo est ea, quæ rebus omnibus existentibus & non existentibus convenit, quæ proinde transcendentalis appellatur, estque passio entis, ac proinde etiam falsitati competit & mendacio. Veritas in significando est illa, de quâ egi disp. præcedente. Veritas denique in representando est, quando unum aliquod objectum representatur, prout est in se, & de hæc veritate, quæ etiam cognitionis dicitur, hic erit sermo. **Advertendum secundò,** quemlibet actum intellectus duplex habere esse, unum Physicum, & est ipsa qualitas, quæ producit ab intellectu, alterum intentionale, & est ipsa conformitas intellectus ad rem intellectam, unde non requiritur ad veritatem representationis conformitas cum objecto in essendo, sed tantum in representando, quia objectum aliquando est substantia, imò etiam ens infinitum; actus autè semper est finitus & accidens, actus semper est quid spirituale, cum tamen objectum frequenter sit res materialis. **Advertendum tertio:** In quolibet intellectu duplicem esse rei cognitæ, seu intellectæ conceptum, unum objectivum alter formalem, formalis conceptus dicitur actus ille, quò intellectus rem aliquam concipit, qui idè vocatur conceptus, quia est proles mentis, & dicitur formalis, quia formalitè exprimit & representat objectum, seu ipsam rem; Conceptus verò objectivus est ipsa res cognita, quatenus

IX.

I.

Triplex est veritas.

Quilibet actus intellectus duplex esse.

Duplex est conceptus, unus objectivus alter formalis.